

tiar de *llista* que conté certament un altre mot, vegeu LLEST i LLEGIR.

Aquest mot és comú a totes les llengües romàniques d'Itàlia, Gàl·lia i Hispània, des dels orígens: cast. *lista* des del S. XIV, fr. *li(s)te* [S. XII] o *litre* (després refet com a *liste*, sota la influència de l'italià), it. *lista*, que ja era usual en el S. XIII (figura abreujat *lista* en textos d'aquesta època, Cappelli, *Diz. delle Abbreviature*, p. 203); oc. *lista* [c. 1200, Castiagilos etc.], la variant bearnesa *listre* en l'acc. «lisière» o bé 'zona, faixa de país' ja en el *Cartulari B d'Ossau*, any 1440: «demorant lo parsaa aperat Coxat --- en la *listre* d'Anolhaas» (235.9, d'on és versemblant que sigui derivat en -OLU el nom del poble de *Listò* damunt Beost, Vall d'Ossau).

Encara que *lista* ja aparegui en el Glossari atribuït a Filoxen, el qual es va escriure en el Migdia d'Itàlia al més tard en el segle VI (amb sentit dubtós 'barrera' o 'traç, tret, línia': *Bulletin Du Cange* II, 40-41; *Rom. LIH*, 424; *Corpus G. L.* II, 123.54), això no és raó de pes per dubtar de l'origen germànic del mot: podria ser-ho si hagués de venir del francic, com suposa Gammillscheg (*Rom. Germ.* I, 232), però un mot de tanta extensió en romànic, és més probable que el llatí vulgar el vagi prendre del germànic occidental, potser junt amb tants altres termes d'indumentària i terminologia militar (veg. la meua conferència d'*Els Marges*, 1978). *Llistà* (BDC XIV, 36), potser d'un colle. *llistar* 'seguit de línies olioses que deixen els peixos nedant'.

DERIV.: *Llistat* [mj. S. XIII, supra].¹ *Llistar*; *llistament*; *llistadura*. *Llistell* («PARTS DE LES COLUMNES --- filet o quadret o *llistell*: quadra»), «*llistell* o fuserol: anulus» (OPou, *ThPu.*, 13), en aquesta acc. arquitectònica es degué prendre de l'it. *listello* [Serlio, 1.ª meitat S. XVI], d'on també el calcà el fr. *listel* [1676]; però no està ben aclarida la història del mot, que en altres accs. ja és francès el 1247, i el cast. *listel* [segle XIX] o *ristrel* no sembla venir de l'it., almenys directament, sinó del fr. o del cat. *lister*. *Llisteta*.

Llistó 'llista petita en una tela' [1383] i, sovint, en l'Ordonament dels fabricants barcelonins de drap, de 1387: «que tot tixidor qui tixirà drap setzè haja a fer en cascun drap setzè un *listó* de lana burella o de cotó, lo qual *listó* sia fet en la fi de cascun drap, ço és de travers, de vora a vora»; 'nom de diverses peces de fusta primes' [1309]; «cayrats, cabirons --- *listonets*: assula», OPou (*ThPu.*, 152); «lo altar major, que és de gran quadro antic, que ocupa la paret de dalt baix, ab belles pintures; guarnició, marcs y *listons* dorats», B. de Maldà (*Excursions*, p. 19). En sentits anàlegs, encara general de Nord a Sud del domini: *lex listóns* 'el respatlter de la cadira' pall. (Farrera, 1933); 'barretes de fusta amb què subjecten una barrera de contenció de l'aigua' val.: «el dimecres *embarreren* el riu perquè puge l'aigua i reguen millor el Malreg», Alcúdia de Crespins (1962). Per a *llistó*, nom d'herba, que és un altre mot, veg. *LLASTÓ*. *Llistonada*. *Llistonar*. *Llistoner*. *Enllistonar* [DTol. 1647]: «laminis ligneis ornare aliquid»; *allistonat*. *Allistar*.

Allistar [1803, Belv.] «conscribere»; *allistat*; *allis-*

tada; *allistador*; *allistament*. *Enllistar* [Lacav.]; *enllistament* [id.]. *Entrellistat*.

¹ «Un lançol --- *listat* de seda», *Decam.* VIII, § 10, 498.4 (més cita a VANOVA).

LLIT, del ll. LĒCTUS id. □ 1.ª doc.: orígens.

En forma ja quasi catalana es troba la deixa d'un «*lito* scandale»¹ en un doc. de l'any 992, que Balari va llegir en el *Liber Antiquitatum* de la Seu de Barcelona (Orígenes, 599); «vos vesés infant petit, / vos tres carns nues e poc *lit* / --- / veent lo rey del cel e-l tro / jaer en paubre *lieló*», Lull (*Medicina de Pecat*, NCl. III, 49.56, 49.62). «Vós sabets bé que'l rey és mon marit e no vol ésser ab mi --- yo-us prec que quant que vós li dejats amenar la dona, que vengats a mi e, tot privadament que-m metats en la cambra en loc d'ela, e yo colgar-m'é e-l seu *lit* --- yo he fe que aquela nuyt engendrarem tal infant de què serà gran bé --- a tot son regne», Desclot (§ 4, NCl. I, 23.28); «yo sé que V. Alteza lo ama en strem gran, e cert tal és ell que --- culpa és de V. Senyoria com no-l tenui al costat, en un *lit* ben perfumat de benjohí, algàlia, almesc fi», JoMartorell (Ag., § 97, I, 350.2). *Llit de camp* fou 'llit de matrimoni' (per allò gongorí de «A batallas de amor, *campo* de pluma»); «deliberà lo Rey --- trametre-y --- lo portà en altra tenda hon hi havia 4 *lits de camp* molt singulars e molt bells --- als peus de cascun *lit* stava una donzella galantment abillada e de inestimable bellea ---», JoMartorell (Ag., § 60, I, 192.5).

Però la frase quedà com a nom: «*llit de camp*: thalamus», OPou (*ThPu.*, 235); «Sa núvia, ai! plorava / que volia *llit de camp*, / es nuvi l'aconsolava / amb una post i un banc», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 117). «Cambra de dos *lits* --- lo *llit*: lectus, cubile, thorus; les barres del *llit* --- les posts del *llit* --- la espona del *llit* --- la palla del *llit* --- cuberta del *llit*», «cobrir lo cos mort --- lo *llit* dels morts: sandapila, feretrum, capulum; los fossers ---», OPou (*ThPu.*, 234-5, 242).

Concretat en 'l'àmniós' (on jeu l'embrí abans del part): «parir --- nàixer --- lo *llit* en què naxem: histera, -orum, secundae», OPou (*ThPu.*, 309). I avui encara viu, especialment en el llenguatge dels pastors: «quan naix un corderet, la placenta que penja, diuen *el llit*», Simat de Valldigna (1962).

Continua essent el mot general en tot el territori lingüístic: des d'Eiv. («cama, lecho», PzCabr.) fins al cim dels Pirineus centrals («hora d'anar-se'n *al llit*», Farrera de Pallars, 1933), incloent-hi la vila i Vall de Benasc, si bé Esera avall ja es comença a sentir *cama* cap a Grist i sobretot des d'El Ru (1965).

DERIV.: *Llitada*. *Llitaire*. *Llitam*. *Llitar*. *Lliter*. *Llitera* [1392]: «lo ofici dels assahonadors de la ciutat de València --- com --- hagués concessió --- de fer confraria --- en la qual --- poguessen tenir draps, *lites* e ciris ab senyal del dit ofici per a obs de la sepultura dels dits confreres ---», Capítols de la Confraria, CoDoACA XL, 367.7; s'ha parlat sovint de la *llitera* en què el rei de França es retira moribund pel coll de